

KAYSERİ PINARBAŞI İLÇESİ GİYİM KÜLTÜRÜ¹

KAYSERİ PINARBAŞI DISTRICT CLOTHING CULTURE

Nilüfer TOK

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Entitüsü, Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı, Kırşehir, Türkiye
ORCID ID: 0000-0001-8663-3754

Doç. Hande KILIÇARSLAN

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Kırşehir, Türkiye
ORCID ID: 0000-0001-9332-4730

Cite As Tok, N. & Kılıçarslan, H. (2021). "Kayseri Pınarbaşı İlçesi Giyim Kültürü", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:6, Issue:30, pp:1618-1630

ÖZET

Kültür var olduğumuzdan itibaren yaşamla belirlenen, çevresel koşullarla şekillenen, aitlik duygusu veren bir olgudur. Yeme, içme, giyim, sürdürülen gelenekler...vb hepsi kültürü oluşturan birer temadır. Farklı etnik grupların bir arada yaşadığı yerleşim yerlerinde görülüyor ki, her açıdan kültürel farklılıkların ve bununla birlikte kültürel zenginliğin var olduğu. Kayseri Pınarbaşı ilçesi de bu yönlü bir yerleşim yeridir. İçerisinde Avşar, Çerkes, Göçmen, Karaçay, Kürt, Muhacir ve Türkmen kültürlerini barındırmaktadır. Bu sebeple gelenek, göreneklerin uygulanması, yemek ve giyim kültürü, törenler, inanışlarda vb da farklılıklar olacaktır. Bu araştırmada Pınarbaşı ilçesi giyim kültürü etnik gruplara göre incelenmiştir. Alan araştırmasından yararlanılarak kaynak kişilerle sözlü görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Günümüzde yörede yaşayan kişilerin giyimlerinde değişiklikler olmasından ötürü görsellik açısından arşiv fotoğraflarından yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kayseri, Pınarbaşı, Giyim, Halk Kültürü, Çerkes, Göçmen, Avşar, Kürt, Muhacir, Karaçay, Türkmen

ABSTRACT

Since our existence, culture is a case that is determined by life, shaped by environmental conditions, and gives a sense of belonging. Eating, drinking, dressing, continuing traditions, etc. are all themes that make up the culture. It is seen that in the settlements where different ethnic groups live together, there are cultural differences in every respect and cultural richness with it. Kayseri Pınarbaşı district is also a settlement in this direction. It contains the cultures of Avşar, Circassian, Immigrant, Karachay, Kurdish, Muhajir and Turkmen. For this reason, there will be differences in tradition, application of customs, food and clothing culture, ceremonies, beliefs, etc. In this research, the clothing culture of Pınarbaşı district was examined according to ethnic groups. Data were collected by making oral interviews with the source persons by making use of the field research. Due to the changes in the clothing of the people living in the region today, archive photographs were used in terms of visuality.

Key words: Kayseri, Pınarbaşı, Clothing, Folk Culture, Circassian, Immigrant, Avşar, Kurdish, Immigrant, Karachay, Turkmen

1. GİRİŞ

Kültür, insanların doğduğu andan itibaren başlayan ve ölüm sürecine kadar devam eden bir yaşam bütünüdür. İnsan ilişkileri, ortaya koydukları yaşam biçimleri, yaşamları boyunca davranışları insanın maddi ve manevi kültürel değerlerini oluşturmaktadır.

Kültür, insanları tek bir mekân ve zamanda birleştirip ortak bir payede toplamaktadır. Kültürel süreklilik geçmişten gelerek, günümüzde harmanlanıp, geleceğe aktarılabilir durumudur (Evcin, 2013: 226, Kaplan, 1987: 2-3, Ögel, 2000: V). Ayrıca Bir toplumun üyesi olan insanın öğrendiği, kazandığı bilgi, gelenek-görenek, yetenek, beceri, folklorik kazanımlar ve kültürel muhteva gibi değişkenlerin ve bunlar arasındaki karmaşık veya soyut ilişkilerin bir işlevidir (Balkanal, 2016: 151, Güvenç, 1979: 103).

Kültürü oluşturan normlar; âdet, örf, töre, gelenek ve göreneklerdir. Bu normlara göre; bireylerin sosyal hayatları, bağlı oldukları topluluğun yaşam biçimi biçimlenmektedir. Halk biliminin inceleme alanına giren bu normlar sayesinde kültürel olgular gelişir ve kuşaktan kuşağa aktarılır. Bir ülkenin, bir yöre halkının, bir etnik grubun yaşam biçimini, geleneksel ve törensel yaşamını zenginleştiren, renklendiren bir ucuyla geçmişe bir ucuyla da geleceğe aktaran, gelenekler ve âdetler zincirini belirlemede; halk kültürünü oluşturmada halk biliminin rolü ve önemi birinci sıradadır (Örnek, 2016: 21-22).

Halk biliminin araştırma alanlarından birini oluşturan Anadolu inançları, Anadolu'da yaşayan halkın kültürü, yaşayış tarzı, tarihi ile yakından ilgilidir. Anadolu'da yaşam, inançla, bütünleşerek bütün davranışlara ve yaşama yön vermektedir. Anadolu'da yaşayan ulusların inanç sistemleri, din ve toplum kuralları değişip gelişerek günümüz yapısını oluşturmaktadır. Anadolu'da yaşayan ulusların, farklı inanç ve kültüre sahip

¹ Bu makalenin belirli kısımları için, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı'nda tamamlanmış "Kayseri İli Pınarbaşı İlçesi Halk Kültürü" isimli tezden yararlanılmıştır.

oluşları, kurulan uygarlıkların da kültürel açıdan zenginliğinin ifadesidir (Eyuboğlu, 1987: 46). Bu farklı kültürlerle ev sahipliği yapmış yörelerimizden biri de Kayseri iline bağlı Pınarbaşı ilçesidir.

Araştırmaya konu olan Pınarbaşı ilçesi bünyesinde birçok kültürü barındırması sebebi ile önemli bir ilçedir. İlçenin konumu itibari ile geçiş yolları üzerinde bulunması ticari ve kültürel bakımdan önem arz etmektedir. Pınarbaşı ilçesi, kuzeyi, Kangal, Şarkışla sınırlarına kadar uzanan Uzunyayla bölgesindedir. Batısında, Zamantı Vadisi, kuzeyinde Çörümşek Vadisinde yer alan Kale Dağı (Melikgazi), Aygörmez sırtları ve Hınzır Dağı bulunmaktadır, Güneyinde ise Gürün ve Elbistan sınırları yer almaktadır (Anonim, 2017: 272)

Bu araştırmada kültürel bakımdan zengin olan Pınarbaşı ilçesindeki giyim kültürü etnik gruplara ve onların yöresel özelliklerine göre incelenmiştir. Alan araştırması gerçekleştirilerek karşılıklı sözlü görüşmeler yapılarak yöredeki giysi ve giyim eleman bilgileri elde edilmiştir.

2. PINARBAŞI İLÇESİ

İlçe, Kayseri'ye 90 km mesafede olup, Kayseri-Malatya karayolu üzerinde kurulmuştur (Bozkurt, 2016: 16, Satoğlu, 2002: 360-361). Orta Çağ'dan itibaren yerleşim yeri olarak bilinen Pınarbaşı, 1860 yılında Kafkasya'dan gelen muhacirlerin Uzunyayla'ya yerleştirilmeleri ile birlikte 1861 yılında Sivas'a bağlanarak ilçe yapılmıştır. Sultan Abdülaziz'in namından dolayı ilçeye "Aziziye" adı verilmiştir (Satoğlu, 2002: 360-361). 1861-1864 yılları arasında bölgeye gelen Çerkesleri Pınarbaşı'na ve Uzunyayla'ya, Avşarları Zamantı bölgesine, 93 harbinden (1877-1878 Osmanlı-Rus savaşından) sonra gelen Azerbaycan, Kars ve Ardahan Muhacirleri, Balkan savaşlarından sonra gelen Rumeli ve Balkan göçmenleri de ilçe ve civar köylere yerleştirilmiştir (Bozkurt, 2016: 12).

Pınarbaşı ilçesi farklı kültürün birleşiminden, Avşar, Çerkes, Göçmen, Karaçay, Kürt, Muhacir ve Türkmenlerden oluşmuştur. Kültürel farklılıklar zamanla aşınmış, birbirlerinden etkilenmeler olmuşsa da her kültür kendi gelenek ve göreneklerini kısmen de olsa yaşatmaktadır.

Avşarlar, Oğuz Türklerinin Bozoklar kolundan, Oğuz Kağan'ın oğullarından Yıldız Han'ın büyük oğlunun adı olan Avşar'dan gelmektedir (Özdemir, 1985:16-18). Dîvânü Lugâti't-Türk'de (Kaşgarlı Mahmud XI. yüzyıl) "Aşşar", Selçuknâme'de (Yazıcıoğlu Ali XV. Yüzyıl) ve Secere-i Terakime'de (Ebûlgazi Bahadır Han XVII. yüzyıl) "Avşar" şeklinde geçmektedir (Sümer, 1972: 160-164, Kaya, 2004: 24).

1273 (1856) yılında göçebe hayattan, yerleşik hayata geçmeleri için, Uzunyayla bölgesi devlet tarafından Avşarlara verilmiştir (Oğuzoğlu, 2016: 19, Özdemir, 1985: 27-28, Sümer, 1972: 201-282). İskân döneminde Çerkesler de aynı bölgeye yerleştirilmiştir (Özdemir, 1985: 52, Sümer, 1972: 201,282). Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinin merkez nahiyesine bağlı bazı köyler ile aynı ilçenin Pazarören nahiyesinin köylerinden birçoğu, Sarız ilçesi köylerinin yarısından fazlası, Tomarza'nın Toklar nahiyesi köylerinden birçoğu Avşarlara aittir (Oğuzoğlu, 2016: 19, Sümer, 1972: 201,282).

Çerkesler, Pınarbaşı ilçesinde yaşayan kültürlerden birisi olup, vatanları kuzey Kafkasya olarak bilinmektedir. Kuzey Kafkasya'nın yerli topluluklarından olan Çerkesler, 1840-1864 yılları arasında Rus zulmünden kurtulmak için Anadolu'ya göç etmişlerdir ve Pınarbaşı ilçesine yerleşmişlerdir (Bilge, 2016: 289-292, Güngör, 2015: 735, Temel, 1973: 20). 1860'lı yıllarda Balkanlar ve Kafkasya'dan çok sayıda göç alan Kayseri artan nüfustan ötürü Çerkes ve Çeçen göçmenleri Uzunyayla bölgesine iskân ettirilmiştir (Koçkar, 2008:74, Selçuk, 2011: 247-253).

O dönemlerde Uzunyayla ilçesinin nüfus yoğunluğu az, fakat yüzölçümü bakımından geniş olmasından ötürü İskân bölgesi olarak düşünülmüştür. İskanın bir başka sebebi de aşiretlerin nüfuzunu kırmak ve bölgede yarattıkları huzursuzlukları ortadan kaldırmaktır (Akay, 2013: 350). Fakat Çerkesler, yerleştikleri bölgelerde dilini ve kültürünü koruyamaması, bu nedenle de zamanla yok olmasına sebep olmuştur. Egemen kültürle birlikte yaşayan azınlık kültürler de diğer kültürlerin egemenliğine girmiş ve hem kendi kültürünü hem de çoğunluğun kültürünü yaşamaya başlamıştır (Çurey, 2013, 57-58).

Göçmenler, ilçede yaşayan diğer kültürlerden birisidir. Göçmen ifadesi Balkanlardan gelen muhacirler için kullanılmaktadır (Temel, 1973: 20). M.S 380 yılından sonra, Hun Türklerinin Macaristan ve Balkanların kuzeyine yerleştikleri bilinmektedir. Göçmenler 93 Harbi'nden sonra Balkan Türklerinin Anadolu'ya doğru göç etmelerine sebep olan Balkan Savaşları başlamıştır. 1912-1913 Balkan Savaşları neticesinde, özellikle Bulgaristan ve Yunanistan'da yaşayan Türkler, yaşadıkları toprakları terk ederek Osmanlı ülkesine sığınmışlardır. Kayseri'ye, Bulgaristan Türklerinden 1912-1920 dönemlerinde yaklaşık 12.000 kişi iskân edilmiştir. Bulgaristan'dan 1989 yılında ikinci büyük dalga göçler olmuştur (Selçuk, 2011: 247-253). Rumeli ve Balkanlardan gelen göçmen aileler Pınarbaşı'na (Aziziye) yerleştirilmişlerdir (Bozkurt, 2016: 12, Selçuk,

2011: 247-253).

Karaçay Türkleri, ilçede yaşayan bir başka kültür de Karaçay-Malkar kültürüdür. Tarih boyunca bölgede hakimiyet kuran Kimmer, Saka-İskit, Hun, Bulgar, Alan ve Kıpçak Türklerinin binlerce yıl süren bütünleşmesinden oluşan Karaçay-Malkar Türkleri, Kafkasya'da Elbruz dağının doğu ve batısındaki yüksek dağlık vadilerde yaşayan bir topluluktur (Adiloğlu, 2005: 3-4).

Karaçay-Malkarların yaşadıkları topraklar, ekonomik kaynakları gerek doğal güzellikleri gerekse yeraltı ve yerüstü zenginliklerinden dolayı çarlık Rusları tarafından işgal edilmiştir. 1865, 1889 ve 1904 yıllarında Türkiye'ye göç etmeye başlamışlardır (Karataş, 2014: 525-538, Koçkar, 2009:1). Karaçaylar; Eskişehir, Sivas, Tokat, Yalova, Kayseri, Şam-Suriye (sınır köylerine) Anadolu'daki bazı illerdeki köylere yerleştirilmişlerdir (Karataş, 2014: 525-538, Solmaz, 2014: 505-519). Karaçay-Malkar halkı, Kafkasya'dan getirdikleri kültürlerini günümüze kadar yaşatmayı başarmışlardır (Solmaz, 2014: 505-519).

Kürtler, Kuzey Irak, İran'ın doğusu ve Güney Azerbaycan olarak bilinen, İslâm tarihinin erken dönemlerindeki Cibal, Fars ve Ermeniye bölgelerinde yaşamışlardır (Biçer, 2013: 167-168). Kayseri Pınarbaşı ve Sarız yöresi etnik olarak; Türk, Kürt, Çerkez, itikadî boyutta ise; Sünni ve Alevilerin yer aldığı bir yöredir. Konar göçerleri itaat altına almak için kurulan 1865'te Fırka-i İslâhiye ordusunun faaliyet alanları İskenderun'dan Maraş ve Elbistan'a Kilis'ten, Niğde ve Kayseri'ye, Adana Eyaleti'nden Sivas Eyaleti sınırlarına kadar olan bölgeleri kapsamaktadır. Yapılan iskanlar sonucunda o dönemde Sarız yöresinde Avşar ve Sinemilli'nin yaşadığı ve bir o kadar da iskân edildiği bilinmektedir. Pınarbaşı'nda bulunan Kürt vatandaşların çoğunluğu itikadî bakımdan Aleviliği benimsemişlerdir. Pınarbaşı'nın Borandere, Kabaktepe, Yassıpınar gibi köylerini Sarız'daki Kürt-Alevi aşiretinden ayıran kabileler kurmuşlardır (Altı, 2015: 19-39).

Muhacirler, ilçede yaşayan kültürlerden birisidir. Muhacir kelimesi göç eden, göçmen manasına gelmektedir. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında Doğu'dan ve Kafkaslardan gelen tüm halka Anadolu'da "93 Muhaciri" denilmiştir (Temel, 1973:20, Vural, 2018: 1-7). 93 Harbi sonrasında imzalanan Berlin Anlaşması (13 Temmuz 1878) ile Elviye-i Selâse illeri olan Ardahan, Kars ve Batum Ruslara bırakılmıştır. Ruslar ve Ermeniler tarafından Ardahan ve Kars bölgesindeki Türk köylerine yapılan zulümler nedeniyle Anadolu'ya göç etmişlerdir. Orta Anadolu'ya doğru göç edenler Sivas, Kayseri, Yozgat, Çorum gibi illere yerleşmişlerdir. Öncelikle Kayseri Talas'a yerleştirilen Muhacirler, olumsuz coğrafi koşullardan dolayı Pınarbaşı, Sarız, Tomarza gibi Zamantı Irmağı kıyısındaki bölgelere geçmişlerdir. Kayseri'de 93 Muhacirlerinin en fazla yerleştikleri yer Pınarbaşı ilçesidir. Bazıları tamamen 93 Muhaciri iken; bazı köylerde Avşarlarla birlikte yaşamaktadırlar.

Türkmenler, Pınarbaşı'nda yaşayan ve aynı zamanda Oğuz Türklerine de ad verilen bir kültürdür. Fakat, kaynaklara göre de Türkmenlerin, Oğuzlardan tamamen ayrı bir boy olduğu da bilinmektedir (Kaya, 2004: 18-19, Sümer, 1972: 29). Türk-man (Farsça manend) ekinden oluşmuş ve "Türk'e" benzer anlamına geldiği savunulmaktadır (Dinç ve Çakır, 2008: 34, Kaya, 2004: 18-19, Sümer, 1972: 51-52).

Anadolu Selçuklu döneminde Diyarbakır, Erzurum, Sivas, Erzincan, Kayseri, Tokat gibi şehirler önemli birer ticaret ve kültür merkezi olmuştur. Maverâünnehir'den başlayan ve uzun süre göçebe durumda olan Türkmenler, yeni topraklara hâkimiyet kurarak ticaretle uğraşmışlardır (Kaya, 2004, 18-19).

Ticarette önemli görülen ve taşımacılık için kullanılan at, katır, merkep ve en önemlisi develere sahip olmaları nedeniyle ticaret Türkmenlere geçmiştir. Türkmenlerin dokudukları halı-kilim ve yaygılar, limanlar vasıtasıyla Suriye, Irak, Hindistan, Çin ve diğer Türk ülkelerine kadar gönderilebilmiştir (Gündüz, 2009: 61-62). Anadolu'da Türkmenlerin koyun yünü ile dokuduğu halı, kilim ve yaygılar yer almaktadır (Dinç ve Çakır, 2008: 29, Gündüz, 2009: 61-62).

3. PINARBAŞI İLÇESİ GİYİM KÜLTÜRÜ

Maddi kültür öğelerinden biri olan giyim, insanın temel ihtiyaçları arasındadır. Dönem, zaman ve medeniyetlere göre değişim gösterebilmektedir. Yaşanılan toplumun ekonomik şartlarının ve değer yargılarının biçimlendirdiği önemli bir kültürel olgudur. Türk kültürü oldukça zengin kaynağa sahiptir Her yörenin giyim konusunda kendine özgü bir kültürel değerleri bulunmaktadır. Türklerde çeşitli ve farklı etnik veya ideolojik grupların yaşamalarından ötürü bu zenginlik de artış göstermiştir. Değişen ve gelişen teknolojiyle birlikte toplumların kendine özgü giyimi, sanayi toplumlarının yaydığı makineleşmeden ötürü yerini tek tip giyim kültürüne bırakmıştır (Artun, 2008: 367-393, Kartal ve Ölmez, 2014: 1). Günümüzde çok az olmakla beraber geleneksel giyim-kuşam kültürünü devam ettiren topluluklar da vardır (Artun, 2008: 367-393).

Anadolu'da kültürel anlamda farklı etnik grupların var olması, yöresel giyime de etki etmektedir. Yörelere farklı renkler ve kumaşlardan yapılmış giysilere rastlanılmaktadır. Bu durum Pınarbaşı ilçesinde de görülmektedir. Farklı etnik kültürlerle sahip olan ilçe, Yöreye uygun iklimsel giysilerin tercih edilmesi ve ait oldukları kültürlerin statülerine uygun giyinmeleri de yine giysi ve giysi malzeme çeşitliliğini artırmaktadır.

Pınarbaşı ilçesi Avşar, Çerkes, Göçmen, Karaçay, Kürt, Muhacir ve Türkmen giyim kültürü aşağıda alt başlıklar halinde verilmektedir.

3.1. Avşarlarda Yöresel Giysiler

Avşarlarda geçmişte giyilen yöresel giysilere günümüzde ulaşamamaktadır. Yöre halkının verdiği bilgiye göre; genç kızlar sadece fes takıp, örtü kullanmamaktadırlar. Saçlar ince ince örülür (belik) örgülerin üzerlerine çeşitli süsler, püsküller, gümüş takılar, boncuklar takılırdı. Genç kızların başlarında 8'e benzer gümüş tokalar yer alır. Feslerin üzerlerinde gümüş ve altın paralar bulunmaktaydı. Belde iki tarafı yuvarlak tokalı gümüş kemer de kullanılırdı. Kollara gümüş işlemeli bilezikler takılır. Kadınlar başlarına kefiye² takarlar. Kefiyeyi yaşlı kadınlar daha çok kullanırlardı. Fesler giyilmeden önce saçlar örülür ve alın üzerindeki saçlar kesilerek kekil³ yapılır. Kadınların kulak önüne doğru inen kekilden biraz daha uzun saçlarına zilif⁴ denilirdi. Kadınlar başlarına kefiye veya poşu bağlayıp, yaşlı kadınlar ise kefiye üzerine tek renk yağlık⁵ bağlarlardı. Yaşlılar için renkli, çiçekli, pamuklu kumaştan ve kutnudan "etekcek" dikilir. Kutnudan yapılan genellikle özel günlerde veya bir yerlere giderken giyerlerdi. Gençlerin etekçekleri ise patiskadan dikilir ve tek renk olarak dikilenlerinde özellikle de beyaz etekçeklerde üzeri siyah ip ile kanaviçe işlenir ve şeritler yer alırdı. Golcaklar⁶ yaşlı kadınlar için çiçekli kumaştan dikilirken, gençlere ise patiskadan dikilirdi. Yörede kare şeklinde kenarları renkli pullarla örülmüş, bir baş örtüsü kullanılırdı. Dolama etek, geçmişte daha çok kutnu kumaşlardan yapılmaktaydı. Pazen ve basma kumaştan da dikildiği görülmektedir. Dolama etek 3-4 metre genişliğinde dikilmektedir. Etek şeklinde giyilir ve etek kısımları bele dolanarak üzerine kuşak bağlanır. Önlük, tek renk kumaştan dikilmektedir. Elbise veya eteğin üzerine bağlanır. Genellikle siyah olur üzeri renkli iplerle işlemelidir (M. Tok, 2019, Büyük Karamanlı Mah.) (Şekil 1a, b).

Şekil 1a, b. a. Avşar Kadın Giysileri, b. Avşar Kadın, Erkek ve Çocuk Giysileri
Kaynak: Anonim, 1991: 163

Avşarların yöresel erkek giysilerinden başa takılan filik papaktır⁷. Özellikle kış aylarında kullanılan papağın, tiftikten örülenine "tiftik papak" da denilmektedir. Tiftik papak, karamık⁸ ağacının dallarından yapılan tığ gibi ucu eğri bir aletle keçi tiftiği ipe örülmektedir. Geçmişte ayakkabı olarak hayvan derisinden yapılan "çarıklar" giyilmiştir. İçine giyilen yün çorabın üstünden uzun bağcıklar bağlanarak kullanılmıştır. Avşarlarda bir başka erkek giysisi de şalvardır. Bol pantolona benzeyen şalvarlar genellikle kahverengi olup, kumaşı da el dokuma kumaştandır. El dokuma tezgahlarında dokunan şalvar kumaşı, sıcak su ile keçeleştirilerek kumaş

2 Kefiye: Kefiye sarı, mor renkli kendinden işlemeli ve desenli, yazmadan daha geniş baş örtüsüdür (kefri, Oğuz 2004:614).

3 Kekil: Alına dökülen kısa saç, perçem.

4 Zilif: Kadınların kulak önüne doğru inen kekilden biraz daha uzun saçlara denir.

5 Yağlık: Yazmaya yörede yağlık adı verilir (Oğuz2004:624).

6 Golcak: Günlük olarak giyilen elbiselerin, kollarının kirlenmemesi amacıyla genelde koyu renklerden dikilen iki ucu da lastikli bir giysidir.

7 Filik Papak: Yün ipten örülen bir tür başlıktır.

8 Karamık: Çalı gibi kısa, dikenli, meyveli bir ağaç türü. Kadın tuzluğu diğer adıdır.

haline getirilir. İşlik⁹ (gömlek) yakasız olabildiği gibi hâkim yaka şeklinde de dikilebilmektedir. Kolları uzun düğmeli olmaktadır (D. Tok, 2019, Pınarbaşı). Poşu¹⁰ (sarı), fes üzerine bağlamak amacıyla kullanılır. Kadınlarda renkli kullanılan poşu erkeklerde sade ve beyazdır. Trablus kuşak; İki kenarı püsküllüdür. Kuşak çizgili veya desenli olmaktadır. Trablus kuşağın püskülleri giyilen giysiler üzerine sarkacak şekilde bağlanır. Yaz kış bele bağlanan kuşağın amacı, beli sıkı tutmaktır ve cep yerine kullanılmaktadır. Yün çorap, Avşarlarda yaz kış kullanılır. Para kesesi, kadifeden üzeri sim işlemeli ağzı büzgülü küçük keselerdir. Genelde kırmızı, mor ve siyah renklerde kullanılmaktadır (M. Tok, 2019, Büyük Karamanlı Mah.).

3.2. Çerkeslerde Yöresel Giysiler

Pınarbaşı ilçesinde yaşayan Çerkeslerin kendilerine has giyim kültürleri bulunmaktadır. Çerkesler, için kalpağın önemi büyüktür. Bir rivayete göre; İslamiyet, Kafkasya'ya ulaştığında Hz. peygamberimiz post hediye yollar, Kafkas halkı da “peygamberin yolladığı hediyeyi biz başımızda taşıyoruz” diyerek posttan kalpaklar yaparlar. Kalpak, karagül koyunun kuzusunun derisinden yapılmaktadır. Annenin yavrusunu hiç yalamamış olması gerekir. Çıkan bu posta da “astragan” denilmektedir (Ayter, 2008:443, D. Yavuz, 2018, Hilmiye Mah.) (Şekil 2).

Şekil 2. Kalpak

Kaynak: (Nesij Dicle Yezawoe Kafkas Moda Tasarım, Kayseri) (N. Tok, 2018)

Çerkes giysilerinin her parçası ayrı bir işçilikle tasarlanmaktadır. Erkek giysilerinde yer alan kama, gümüş savatlı¹¹ kabzası boynuz ve kemikten yapılmaktadır (D. Yavuz, 2018, Hilmiye Mah.) (Şekil 3).

Şekil 3. Kama

Kaynak: (Nesij Dicle Yezawoe Kafkas Moda Tasarım, Kayseri) (N. Tok, 2018)

Erkek giysilerinde bulunan fişeklikler, geçmişte bel kısmında yer alırken, günümüzde göğüs üzerinde bulunabilmektedir. Savaşırken silahları, at üstünde barutla doldurmak zor olduğu için fişeklikler, iki taraflı ve göğüs üzerine yapılmaya başlanmıştır. Fişeklik kapakları gümüşten yapılmaktadır. Sıralı fişekliğin son iki tanesine savaşırken veya dağda avlanırken kişiyi tok tutabilecek besin değeri yüksek yiyecekler konmaktadır. Polen veya et gibi kurutulup öğütülmüş yiyecekler barutluklara yerleştirilmektedir (D. Yavuz, 2018, Hilmiye Mah.) (Şekil 4).

9 İşlik: Pamuklu beyaz kumaştan yapılan gömlek.

10 Sarık: Kare şeklinde kenarları püsküllü, desenli, ipek, yün ve pamuktan dokunmuş baş bağlamada kullanılan giysi.

11 Savat: Gümüş üzerine kurşunla özel bir biçimde işlenen kara nakış.

Şekil 4. Fişeklik

Kaynak: (Nesij Dicle Yezawoe Kafkas Moda Tasarım, Kayseri) (N. Tok, 2018)

Çerkes kültüründe eli cebinde gezmek, büyüklerinin yanında ayıp ve saygısızlıktır. Bu nedenle kaffas kostümlerinde cep yapılmamaktadır. Cep olarak kullanabilmek için gerektiğinde kalpağın tepesi ile kenarındaki bölmesi kullanılmaktadır (D. Yavuz, 2018, Hilmiye Mah.) (Şekil 5).

Şekil 5. Kalpaktaki Cep Bölümü

Kaynak: (Nesij Dicle Yezawoe Kafkas Moda Tasarım, Kayseri) (N. Tok, 2018)

Çerkes giyim elemanlarından kemerlerde ise silah, kama, kılıç, yağdanlık ve gerekli el aletleri bulunmaktadır. Silah yasaklandıktan sonra yerini gümüş süslemeli sarkıtlar yer almıştır. Elbiselerin kumaşları el dokumasıdır. Kafkasya'nın "Kabardey" bölgesinden adını alan "gabardin" kumaşlar elbiselerin dikiminde kullanılmaktadır. Giysiler at üstünde rahat edilebilecek ve kollar rahatlıkla yay ve silah kullanabilecek şekilde tasarlanmış ve kol boyu kişinin yaşına ve hatta toplum içindeki konumuna göre şekillenmiştir (D. Yavuz, 2018, Hilmiye Mah.) (Şekil 6).

Şekil 6. Çerkeslerde Geleneksel Erkek ve Kadın Giyimi

Kaynak: (Dicle Yavuz fotoğraf arşivi, 26.12.2018)

Çizmeler deriden yapılıp, çorap gibi bacağı sarar. Ölçülere göre yapılıp ve ıslatılarak yaş giyilir, deri çizme yavaş yavaş esneyerek kişinin ayak ve bacak şeklini alır. Gömlekler, hâkim yaka olup kol ağzlarındaki manşeti günümüz gömleklerinden farklıdır. İlikler, kumaş içine delik açılarak kenar kısımları farklı dikiş teknikleri ile dikilir. Düğmeler de iplerin, farklı düğüm teknikleri kullanarak tespih tanesinden küçük olacak şekilde şekillendirilerek yapılıp ve iliğin karşısına dikilir. Pantolonlarda üst bol, alt dar, rahat hareket edebilecek şekilde tasarlanmıştır. Erkek giysisi yamçı¹² yünün keçeleştirilmesi ile yapılıp. Yamçı, hem kişiyi hem de atı da korumaktadır. Savaş sırasında Çerkes erkekleri, yamçıyı ıslatarak üzerlerine alırlar ki silah işlemez diye. Özel bir yapım tekniği olan yamçının iç tarafı tüysüz keçe, dış tarafı ise tüylüdür. Görünüş olarak köylerde çobanların giydiği kepeneye benzemekle birlikte, kepenekten daha uzun ve geniştir. Kışın soğuktan korumaktadır (D. Yavuz, 2018, Hilmiye Mah.) (Şekil 7).

Şekil 7. Yamçı

Kaynak: (Nesij Dicle Yezawoe Kafkas Moda Tasarım, Kayseri) (N. Tok, 2018)

Çerkeslerde “adige” başlığı denilen bir başlık bulunmaktadır. Büyük sıcak bir ekmek ortadan açılır ve ekmeğin arasına yün ipten dokunan kumaşlar konur. Yün kumaş sıcaklığın etkisiyle keçeleşir. Kumaşın yumuşak ve kalın bir dokusu vardır. Başlık bu kumaştan dikilir. Görünüş olarak kışlık şapka ve atkının yakadan birleştirilmiş şekline benzer. Tepesinde püskülü bulunmaktadır. Başlığın soğuktan korunmasının yanı sıra, yüzü kapatacak şekilde sarıldığında kamuflaj olarak da kullanılmaktadır (D. Yavuz, 2018, Hilmiye Mah.)

Çerkes kadın kıyafetinde iç elbise, bedeni saran, uzun kollu ve uzun etekli şeklindedir. Üzerine korseye benzeyen önden açılabilen 10 adet sağlı, sollu uzun metal düğmeleri olan bir giysi giyilir. Bu korsenin amacı vücudun dik durmasını sağlamaktır. En dış giysisi olarak da kaftan giyilmektedir. Kaftanın üzerinde dini semboller, değişik hayvansal ve bitkisel motiflerin stilize edilmiş halleri yer almaktadır. Kaftanlar, kafkas el sanatı tekniği olan diseyide¹³ ile süslenir. Etek ucundan boya kadar altın ve gümüş iplikler kullanılarak motiflerle işlenir. Diseyide, Trabzon yöresine ait olarak bilinen kazaziye ve wağa¹⁴ teknikleri aslında Kafkasya’dan gelmiş tekniklerdendir (D. Yavuz, 2018, Hilmiye Mah.).

3.3. Göçmenlerde Yöresel Giysiler

Göçmenlerin yöresel dış kadın giysileri arasında ferace¹⁵ yer almaktadır. Siyah renkli olan feracenin kol ağzları, yaka uçları renkli iplerle işlenmiştir. Daha çok yaşlı kadın giysisi olarak tercih edilmektedir (Ü. Yıldız, 2019, Pazarören) (Şekil 8).

12 Yamçı: Kalın yünden dokunmuş, bir yüzü uzun tüylü yağmurluk (Oğuz 2004:624).

13 Disediye: Altın dikiş.

14 Wağa: İplerle düğüm atma tekniği.

15 Ferace: İnce yün iplikten dokunmuş kumaştan dikilen dış giysidir.

Şekil 8. a: Feracenin önden görünüm b: Yandan görünümü
Kaynak: (N. Tok, 2019, Pazarören)

Kadın üst giysisi olarak şile bezinden dikilen, yaka kısımları renkli ipliklerle işlenmiş gömleklendir (F. Acılar, 2019, Pazarören) (Şekil 9).

Şekil 9. Şile Bezinden Gömlek
Kaynak: (Sibel Öztürk fotoğraf arşivi, 05.01.2019)

Göçmen yaşlı kadınlar başlarını kapatmak için belden aşağı kadar uzanan büyük beyaz bir örtü kullanırlar. Alt giysi olarak geniş çiçekli şalvarlar giyerler. Geçmişte renkli ipekten yapılmış şalvarlar tercih edilirken, günümüzde renkli ve çiçekli basmadan dikilenler giyilmektedir (Ü. Yıldız, 2019, Pazarören) (Şekil 10).

Şekil 10. Çiçekli Şalvarlık Kumaşlar
Kaynak: (Sibel Öztürk fotoğraf arşivi, 05.01.2019)

Geçmişte yöredeki göçmen kadınlar, başlarına ön kısımları küçük boncuk ve penes¹⁶ kullanılarak yapılmış

¹⁶ Penes: Ziyet altını taklidi olarak yapılmış, süs için kullanılan, sarı tenekeden pul.

fesler takarlarmış. Bu feslere yörede “tata” denilmektedir (F. Acılar, 2019, Pazarören). Gelinlikler evlerde dikilir ve genellikle güllü kumaşlar tercih edilmiştir. Gelinlerin saçları için özellikle kabarık modeller yapılırken, saç süslemeleri için aralara gümüş teller, çiçekler ve farklı süslemeler eklenmiştir (Ü. Yıldız, 2019, Pazarören).

Yöredeki Göçmen erkek giysilerinde ise, yakasız içlik, pantolon ve çarıklar kullanılmaktadır. Erkek pantolonları, günümüzde kullanılan pantolonlardan biraz daha bol olan ve kumaşı koyun yününden eğirilerek elde edilmiş ipliklerden dokunan kumaşlarla yapılmış giysidir. Bu yün kumaştan “çaşır” denilen pantolonlar dikilmektedir. İçlik için ise, pamuklu kumaşlardan üretilmiş yakasız gömlekler dikilir. Geçmişte kumaşı kimse dışarıdan satın almayıp, kendi evlerindeki tezgahlarda dokumasını yaparlarmış. Ayağa giyilen çarıklar, hayvan derisinden dikilip, sargı denilen bağlarla ayağa ve bacağa bağlanır (R. Acılar, 2019, Pazarören).

3.4. Karaçaylarda Yöresel Giysiler

Karaçay kadın giysilerinde geçmişte ipekli ve yünlü kumaşlar kullanılmıştır. Özellikle “iç kölek” adı verilen gömlekler ipekten dikilir. İpek gömleğin üzerine kübetüb¹⁷ giyilmiştir. Kadınlar elbiselerin ve iç köleklerin altına kısa ağı, diz hizasında don giyerlermiş. Bele gümüş kemer takılır, başlarına da başörtüsü olarak saçakları oldukça uzun, ipekten yapılmış örtüler bağlanırmış. Başörtülerin başlarından kaymaması için “ginadur ve cavluk” denilen tülbentler ayrıca kullanılırmış. Günlük ev işleri yapılırken, “hota” adı verilen elbise boyunda önlükler bağlanırmış. Ayaklarına “çınday” denilen yün çoraplar, üzerine de “galoş” denilen hayvan derisinden dikilen ayakkabılar giyilmiştir. Genç kızlar giysilerinde daha çok kırmızı ve beyaz renkleri tercih ederlermiş.

Erkekler baş giysisi olarak geyik derisinden yapılmış kalpaklar takarlarmış. Erkek üst giysisi olan gömlekler, beyaz ipek kumaştan tercih edilmiştir. Gömleğin üzerine siyah renkte, diz kapağına kadar uzanan, önü açık üstlük kullanırlarmış. Üstlüğün üzerine ise, gümüş kemer, kemerin altına da siyah kuşak bağlanırmış. Kemere kama takılır, göğüs üzerinde kurşunluklar bulunurmuş. Siyah dar pantolonlar giyilir, pantolon üstüne de diz üstünü geçen deri çizmeler kullanılırmış (Ö. Uğurlu, 2019, Eğrisöğüt Mah.).

3.5. Kürtlerde Yöresel Giysiler

Yörede yaşayan Kürt kadınların yöresel giysileri arasında birinci sırada üç etek (entari) görülmektedir. Üç etek kadife, kutnu gibi çeşitli kumaşlardan dikilmektedir. İki yandan, belden aşağı yırtmaçlı, önü tamamen açık, kolları düğmeli ve astarlıdır. Şalvarlar renkli kumaşlardan dikilmiş, paçaları lastikli bir giysidir. Kürt kadınları başlarına giydikleri üstü sargılı, bir çeşit başlık olan “kofi” kullanmaktadırlar. Kofi, kürt kadınının geleneksel bir giyim aksesuarıdır. Kofiler, kenarı saçaklı örtü ile bağlanır (D. Kavrut ve A. Sığırtmaç 2019, Pınarbaşı) (Şekil 11).

Şekil 11. Kürt Kadını Geleneksel Başlığı Kofi
Kaynak: (Elif Sığırtmaç fotoğraf arşivi, 03.04. 2019)

Kürt kadın giysilerinden olan “zubun”, kenarları yırtmaçlı ön tarafı açık uzun bir giysidir. Elbiselerin veya eteklerin üzerine önlük bağlanır. Yörede “poşi” diye bilinen tek renk yazmayı, başlarına bağladıkları

17 Kübetüb: Göğüsleri ve bedeni düz tutmak için giyilen bir giysidir.

yazmanın üzerine alın bölgesine gelecek şekilde başın arkasından bağlarlar (E. Türk, 2019, Pınarbaşı) (Şekil 12).

Şekil 12. Kürt Kadını Baş Bağlama
Kaynak: (Elif Sığırtmaç fotoğraf arşivi, 03.04.2019)

Kürtlerde, etek uçları firfırlı iç ve dış olarak iki parçadan oluşan, “boruk” denilen giysi günümüzde artık pek giyilmemektedir. İpek veya tirevire¹⁸ kumaştan dikilmektedir. Ayakkabı olarak da koyun derisinden yapılan çarıklar giyilmiştir (D. Kavrut, 2019, Pınarbaşı).

3.6. Muhacirlerde Yöresel Giysiler

Muhacir kadın yöresel giysilerinden olan “goççik” beyaz patiskadan dikilmiş, üzeri işlemeli arkadan bağlamalı üst giysi elemanıdır (Doğan, G. 2018) (Şekil 13).

Şekil 13. Goççik a: Önden b: Yandan c: Arkadan Görünüm
Kaynak: (N. Tok, 2018, Artmak Mah.)

Önlük olarak da kullanılan peştemal, giyilen giysinin üzerine bağlanır. Kadın üst giysisi olarak kadife ceket, özellikle düğünlere giderken veya özel günlerde giyilmektedir (G. Doğan, 2018, Artmak Mah.) (Şekil 14).

Şekil 14. Kadife Ceket a: Önden Görünüm b: Arkadan Görünüm
Kaynak: (N. Tok, 2018, Artmak Mah.)

3.7. Türkmenlerde Yöresel Giysiler

Türkmen kadın giysilerinde üç etek, zıbın ve cepken kullanılmaktadır. Üç etek, gömlek üzerine giyilen, çeşitli renk ve desenlerle yapılmış geleneksel kadın giysisidir. Cepken, çuha veya kadifeden dikilir. Cepkenin önü,

¹⁸ Tireviçe: Dökümlü bir kumaş çeşididir.

arkası ve kolları boncuk veya sırma ile süslenmiştir. Bazı cepkenler nakışsız düz olarak dikilmektedir. Başa sırmalı veya düz kırmızı fes giyilebilir, fesin kenarına da genellikle altın görümlü süsleme dizilebilmektedir. Fesin üzerine keten baş örtüsü bağlanır. Çalma kolluk, Türkmenlerde günlük giysilerin kolları üzerine giyilen, tek renkli ve uç kısımları lastikli olan bir tür giysilerde tamamlayıcı elemandır. Çalma kolluğun deriden de olanları vardır ve buna “kolçak” denilmektedir (Oğuz, 2004:536). Pınarbaşı’nda yaşayan Türkmenler kumaş tercih etmişlerdir.

Türkmen erkekleri yünden dokunmuş kumaşlardan dikilen dokuma şalvar giyerler. Beyaz pamuklu kumaşlardan yapılmış yakasız gömlek giyilmektedir. Ayakkabı olarak da hayvan derilerinden yapılan çarık kullanıldığı görülmektedir. Aba¹⁹ üst giysisi olarak Türkmenlerde sıklıkla kullanılmaktadır (Z. Yunsuroğlu, 2019, Kayaaltı Mah.).

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Pınarbaşı ilçesi, Avşar, Çerkes, Göçmen, Karaçay, Kürt, Muhacir ve Türkmen kültürlerini barındırması kültürünün ne kadar zengin olduğunu kanıtlamaktadır. Zengin gelenek, görenek, örf, adet ve inanışlarla Anadolu kültürünü oluştururken, yöresel kültürün de temelini belirlemektedir. Ancak gelişen ve değişen yaşam biçimleri nedeniyle yörede giyim kültürü de değişikliğe uğramıştır. Bu nedenle alanda yapılan araştırmalarda yöresel giysi giyen kişiye rastlanılmamıştır. Sözlü görüşmelerle bu konu hakkında bilgiler edinilmiştir. Fotoğraf arşivlerinden yararlanılarak görsel bilgiye ulaşılmıştır. Böyle bir kültürel birikime sahip olan bir yörenin kültürel değerlerine sahip çıkması kaçınılmaz olmalıdır.

Bölgede açılacak kamu veya özele ait bir halkbilim müzesi kapsamında giysi kültürünün aktarımı da sağlanabilecektir. Yörede yapılacak özel gün şölen ve kutlamaları ile yöre insanının giyeceği giysiler yine konuya özel kültürel aktarım sağlayabilecektir. Yerel yönetimlere düşen bu görevle bu kültürel değerlerin sürdürülmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması kaçınılmazdır.

KAYNAKÇA

- Adiloğlu, A. (2005). Karaçay-Malkar Türkleri, Başkent Matbaacılık, 3-4, Ankara.
- Anonim (2017). “Kayseri Ansiklopedisi”, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları,272, Kayseri.
- Akay, T. (2013). “Çerkeslerin İskanı”, Kayseri Ansiklopedisi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları No: 95,350, İstanbul.
- Altı, A. (2015). “Sarız’da İskân ve Nüfus (1865-1945)”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 38(1):19-39.
- Artun, E. (2008). “Adana ve Osmaniye Halk Kültüründe Giyim- Kuşam Geleneği”, Halk Kültürü Araştırmaları, Kitabevi Yayınevi, 367-393, İstanbul.
- Ayter, A. (2008). “Kafkas Yöresi Giyim Kuşamında Süslenme”, Halk Kültüründe Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu Bildirileri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları 146.,443-446, Eskişehir.
- Balkanal, Z. (2016). “Ankara İli Polatlı Yöresi El Örgüsü Çoraplar”, Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 9(17):149-166.
- Biçer, B. (2013). “Selçuklular ve Kürtler”, The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science, 6(2):165- 202.
- Bilge, S. M. (2016). "Çerkezler", TDV İslâm Ansiklopedisi, EK-1, 289-292, İstanbul.
- Erişim Adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/cerkezler> Erişim Tarihi: 23.03.2019.
- Bozkurt, M. (2016). Pınarbaşı (Aziziye), Pınarbaşı Belediyesi Kültür Yayınları, 12,16, Kayseri.
- Çurey, A. (2013). Sürgün Halk Anadolu Çerkesleri, Chiviyazıları Yayınevi, 17, 57-58, İstanbul.
- Dinç, A. & Çakır, R. (2008). Türkmen Kültürü ve Türkmenlerin Sosyo-İktisadi Düşüncesi, Araştırma-İnceleme Serisi, Ayrıkotu Yayınevi, 29, 34, Eylül, İstanbul.
- Evcin, E. (2013). “Türk Halk Kültürü Araştırmaları İçin Önemli Bir Kaynak: Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi”, Millî Folklor, 25(100):226.

19 Aba: yünden kaba olarak dokunan ve dövülerek sıkıştırılan kumaştan dikilen bir üst giysisidir (Oğuz, 2004:611).

- Eyuboğlu, İ. Z. (1987). Anadolu İnançları Anadolu Mitolojisi “İnanç-Söylence Bağlantısı”, Geçit Kitabevi, 46, İstanbul.
- Gündüz, T. (2009). Bozkırın Efendileri Türkmenler Üzerine Makaleler, Yeditepe Yayınevi, 61-62, Ekim, İstanbul.
- Güngör, F. (2015). “Çerkeslerin Uzunyayla’da İskânı-Kaynar Mahallesi Örneği”, Kafkaslar Özel Sayısı-IV, Temmuz-Aralık (74): 735.
- Güvenç, B. (1979). İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, 103-104, İstanbul.
- Kaplan, M. (1987). Türk Milletinin Kültürel Değerleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2-3, Ankara.
- Karataş, Ö. (2014). “Karaçay Türklerinin Kafkasya’dan Anadolu’ya Göçleri”, Tarih İncelemeleri Dergisi, XXIX (2):525-538.
- Kartal, Z. & Ölmez, F. N. (2014). Yalvaç Yöresel Giysileri, Yalvaç Belediyesi Kültür Yayınları, 1, Ankara.
- Kaya, A. M. (2004). Avşar Türkmenleri, Geçit Yayınları, Haziran, 18-19, 24, 94, Kayseri.
- Koçkar, T. M. (2008). “Eskişehir ve Yöresinde Kafkasya Göçmenlerinin Giyim, Kuşam ve Süslenme Kültürü”, Halk Kültüründe Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu Bildirileri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları 146.,73-91, Eskişehir.
- Koçkar, M. T. (2009). “Karaçay-Balkarlılarda Eğlence Kültürü”, Halk Kültüründe Eğlence Uluslararası Sempozyumu Motif Vakfı, Kocaeli Üniversitesi, Aralık: 11-13.
- Oğuz, B. (2004). Türkiye Halkının Kültür Kökenleri 4-Dokuma ve Giyim Teknikleri, Anadolu Aydınlanma Vakfı Yayınları 17 Kültür Dizisi 10, İstanbul.
- Oğuzoğlu, A. Ç. (2016). Avşarlar Kayseri Avşarlarının Dili Geçmişleri Bugünleri Yarınları, Kasım, 18-19.
- Ögel, B., (2000). Türk Kültür Tarihine Giriş Türklerde Köy ve Şehir Hayatı (Göktürklerden Osmanlılara), T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Cilt: I, V, Ankara.
- Örnek, S. V. (2016). Türk Halkbilimi, Bilge Su Yayınevi, 21-22, Ankara.
- Özdemir, A. Z. (1985). Avşarlar ve Dadaloğlu, Dayanışma Yayınları, Nisan, 16-18, 27-28, Ankara.
- Satoğlu, A. (2002). Kayseri Ansiklopedisi, T.C Kültür Bakanlığı Yayınları, 221,360-361, Ankara.
- Selçuk, H. (2011). “Balkanlar Ve Kafkasya’dan Kayseri’ye Gelenler”, Türk Yurdu Dergisi, 100(292):247-253.
- Solmaz, S. (2018). “Başhüyük Karaçay-Malkar Türklerinin Doğum Âdet ve Gelenekleri”, Tarih Peşinde-Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 20:05-519.
- Sümer, F. (1972). Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları: 170, Ankara Üniversitesi Basımevi, 160-164, 201-202, 264, 282, Ankara.
- Temel, M. A. (1973). Kuruluşundan Cumhuriyetin 50. Yılına Kadar Pınarbaşı, Elif Matbaacılık, 18, 20, 29, 51-52, Ankara.
- Vural, M. (2018). “Elviye-İ Selâse’den Anadolu’ya Göç: Kayseri’deki 93 Muhacirleri”, Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1) Haziran:1-7.

Kaynak Kişiler

- Dicle Yavuz, 46, Terzi, Hilmiye Mahallesi (26.12.2018)
- Döne Kavrut, 34, Ev hanımı, Pınarbaşı (08.04.2019)
- Duran Tok, 70, Emekli Öğretmen, Büyük Karamanlı Mahallesi 07.01.2019)
- Elif Sığırtmaç, 52, Ev hanımı, Pınarbaşı (03.04.2019)
- Eşe Türk, 55, Ev hanımı, Pınarbaşı (08.04.2019)
- Fatma Acılar, 59, Ev hanımı, Pazarören (08.08.2018) (06.03.2019)
- Gülşen Doğan, 56, Artmak Köyü muhtarı, Artmak Mahallesi (14.10.2018)

Memduha Tok, 64, Ev hanımı, Büyük Karamanlı Mahallesi (04.09.2018) (08.01.2019)

Ömer Uğurlu, 42, Öğretmen, Eğrisöğüt Mahallesi (16.04.2019)

Recep Acılar, 60, Emekli, Pazarören (06.03.2019)

Ümmü Yıldız, 67, Emekli Öğretmen, Pazarören (06.03.2019)

Zemzem Yunsuroğlu, 85, Kayaaltı Mahallesi (01.05. 2019)

Görsel Kaynaklar

Anonim (1991). Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası, 4:160-164, İstanbul,

Nilüfer Tok (2018).